

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA

FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE

THÈSE DE DOCTORAT

(résumé)

DIRECTEUR DE THÈSE:

PROF. UNIV. DR. ION BUZAȘI

DOCTORANT:

MARIA RODEAN

ALBA IULIA

2012

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA

FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE

LES ÉCOLES DE BLAJ
DANS LA LITTÉRATURE
(résumé)

DIRECTEUR DE THÈSE:

PROF. UNIV. DR. ION BUZAȘI

DOCTORANT:

MARIA RODEAN

ALBA IULIA

2012

TABLE DES MATIÈRES

L'ARGUMENT.....	6
1. L' INTRODUCTION.....	9
1.1. L'école dans la littérature universelle.....	9
1.2. L'école dans la littérature roumaine.....	11
2. BLAJ: LA VILLE DES DEUX DIMENSIONS: L'HISTOIRE ET LA CULTURE.....	18
3. LES ÉCOLES DE BLAJ - «FONTAINES DES CADEAUX».....	21
3.1. La création des écoles de Blaj.....	21
3.2. Des moments représentatifs pour la culture roumaine.....	22
3.2.1. L'École de Transylvanie.....	22
3.2.2. La Révolution de 1848.....	24
3.2.3. L'Union de 1918.....	26
3.3. Des moments critiques.....	27
3.4. Des priorités culturelles de Blaj.....	34
4. LES ÉCOLES DE BLAJ DANS LA LITTÉRATURE.....	37
4.1. Les écoles de Blaj dans les pages de mémoires.....	37
4.1.1. Les écoles de Blaj dans les pages de mémoires.....	38
4.1.1.1 <i>Povestea unei vieți</i> de Ștefan Manciulea.....	39
4.1.1.2 <i>Amintiri din viața școlară a Blajului</i> de Iustin Ilieșiu.....	45
4.1.1.3 <i>Memorii. De la o agricultură la alta</i> de Emil Negruțiu.....	50
4.1.1.4 <i>Glasul memoriei</i> de Vistian Goia.....	60

4.1.1.5	<i>Unde ești copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe</i> de Petru Sechel.....	70
4.1.2.	Des écritures épistolaires de Blaj.....	77
4.1.2.1.1.	La correspondance de Timotei Cipariu.....	78
4.1.2.1.2.	Ion Bianu en dialogue épistolaire avec Ion Micu Moldovan et Nicolae Comșa.....	88
4.1.2.1.3.	La correspondance de Pavel Dan à Ion Chinezu et à son oncle, Dumitru Dan.....	95
4.1.2.1.4.	Ion Brad correspondant avec les personnalités de Blaj.....	101
4.1.3.	Les écoles de Blaj dans le journal intime.....	104
4.2.	Des évocations, des histoires courtes, des esquisses.....	107
4.2.1.	Al. Lupeanu Melin – <i>Evocări din viața Blajului</i>	107
4.2.2.	Septimiu Popa – <i>Caravanele Ardealului</i>	110
4.2.3.	Pavel Dan, une vision semblable à Caragiale des enseignants de Blaj.....	114
4.3.	Des romans sur les écoles de Blaj.....	125
4.3.1.	Ion Agârbiceanu.....	125
4.3.2.	Teodor Tanco.....	140
4.3.3.	Ion Brad.....	154
4.3.4.	D'autres romanciers: Ștefan Luca et Nicolae Breban.....	161
4.4.	Les écoles de Blaj dans la poésie.....	166
4.4.1.	Des odes dédiées à la ville de Blaj.....	166
4.4.2.	Des portraits d'enseignants de Blaj dans la poésie.....	170

5. EMINESCU AUX ÉCOLES DE BLAJ.....	175
5.1. Le voyage d’Eminescu à Blaj.....	175
5.2. Eminescu vu par les yeux des étudiants de Blaj.....	178
5.3. L’attitude d’Eminescu sur les étudiants et les enseignants de Blaj.....	184
5.4. Des poésies écrites pendant l’arrêt en Blaj.....	186
5.5. Des poésies sur le sujet de l’arrêt en Blaj.....	187
5.6. Un pamphlet contre Eminescu: les causes de l’aparition et son écho dans la postérité.....	188
6. CONCLUSIONS.....	191
7. BIBLIOGRAPHIE.....	194
ANNEXES.....	213

Mots-clés: le écoles de Blaj, le thème de l’école, des odes dédiée à la ville de Blaj, des enseignants de Blaj, l’arrêt d’Eminescu en Blaj, Ștefan Manciulea, Iustin Ilieșiu, Emil Negruțiu, Vistian Goia, Petru Sechel, Timotei Cipariu, Ion Bianu, Pavel Dan, Ion Brad, Al. Lupeanu Melin, Septimiu Popa, Aral Chazi, Ion Agârbiceanu, Teodor Tanco, Ștefan Luca, Nicolae Breban, Mihai Eminescu.

Le travail *Les écoles de Blaj dans la littérature* a comme sujet de la recherche des aspects de l'enseignement de Blaj, émergeant des pages dédiées à eux par des écrivains et des poètes dont le destin a été lié avec celui de la culture de Blaj. À cause de la grandeur et de la complexité du thème, il a fallu une approche multidisciplinaire, une documentation provenant de diverses études spécialisées dans divers domaines: de la théorie, de la critique et de l'histoire littéraire, de l'histoire des Roumains, des sciences de l'éducation.

L'argument contient les raisons qui ont conduit au choix du thème, le but de la recherche, la structure des chapitres, la mise en évidence des éléments d'originalité du travail et quelques précisions concernant les méthodes utilisées dans la recherche. L'objectif est de fournir une perspective globale de problèmes traités souvent par les écrivains qui ont eu des contacts avec la petite ville située à la confluence des deux Târnava, pointant sur les aspects fondamentaux du processus éducatif vu à travers la subjectivité et les expériences des auteurs. On a évidencié les questions se rapportant tant à l'organisation de l'éducation, à la relation étroite d'interdépendance entre l'école et l'église, aux valeurs morales cultivées dans ces lieux de culte et de culture, à la description des portraits de professeurs, aux aspects de la relation enseignant-étudiant, ainsi que les modalités stylistiques utilisées par les écrivains pour suggérer l'atmosphère typique des écoles de Blaj.

L'originalité de la thèse est fournie par l'analyse d'un nombre considérable d'œuvres, de différents genres et espèces littéraires, dans lesquelles on présente l'image des écoles de Blaj, essayant d'inclure les textes représentatifs du thème choisi. L'actualité de la recherche est déterminée par la nécessité de l'existence de modèles de référence, dans une société où le système éducatif est dans un changement permanent et les valeurs morales de la société semble être oubliées.

Le premier chapitre, *L'Introduction*, contient une analyse allant du général au particulier pour illustrer certains aspects de l'école dans la littérature universelle et ensuite dans la littérature roumaine. On a identifié deux directions principales, le modèle positif, admiratifs de l'enseignant et le modèle négatif du professeur rugueux, adepte des anciennes méthodes d'enseignement. De la littérature universelle on a

choisi d'œuvres de Charles Dickens (*David Copperfield*), Rudyard Kipling (*Stalki et comp.*), Alain Fournier (*Le grand Meaulnes*), James Joyce (*Portrait de l'artiste en jeune homme*), des œuvres qui mettent en premier plan des aspects de la vie scolaire, pour attirer l'attention sur la diversité et la complexité de ce thème.

Dans la littérature roumaine aussi, le thème de l'école occupe une place importante, qui englobe une thématique variée. Sa complexité réside dans le fait que l'école est évoquée dans la littérature par des moyens artistiques divers et du point de vue de différents genres et espèces littéraires. L'image de l'école est projetée d'une certaine manière dans les textes appartenant au genre épique (représenté par Vasile Alecsandri, Ioan Slavici, Ion Creangă, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Ion Luca Caragiale, Ionel Teodoreanu, Grigore Băjenaru, Mihail Sadoveanu, Nichifor Crainic ș.a.), d'une manière différente dans les textes dramatiques (le représentant principal étant Ion Luca Caragiale) et d'une manière tout-à-fait différente dans les textes lyriques (d'un ton admiratif, souvent élégiaque des poésies d'Octavian Goga, *Dascălul* et *Dăscălița*, où d'un ton ludique spécifique à la poésie *Primăvară inutilă* de Ion Minulescu où d'un ton de déception identifié dans la poésie *Liceu* de George Bacovia).

Le deuxième chapitre, *Blaj – la ville des deux dimensions: l'histoire et la culture* traite les moments importants de l'histoire de la ville, en se concentrant sur les événements qui ont marqué l'existence de cette petite ville qui est devenue centre religieux, éducatif, culturel de Transylvanie et des autres régions roumaines. On a précisé la première attestation documentaire de la ville, l'origine de son nom, le rôle fondamental de l'évêque gréco-catholique Inocențiu Micu-Klein pour le devenir de Blaj comme centre de l'esprit roumain, l'importance de la création des premières écoles systématiques roumaines de Transylvanie réalisée par l'évêque Petru Pavel Aron, la participation des enseignants et des élèves des écoles de Blaj à tous les mouvements d'impact national, soutenant l'illumination des masses, la libération de la domination étrangère et l'Union de tous les Roumains.

Le troisième chapitre, *Les écoles de Blaj – «fontaines des cadeaux»*, donne un aperçu de l'histoire de ces institutions, mettant l'accent sur le rôle qu'elles ont eu pour l'émancipation culturelle et sociale des Roumains de Transylvanie. On a présenté

les moments représentatifs pour la culture roumaine, aussi comme des moments critiques – le soi-disant «processus lemenien». La partie finale du chapitre met en évidence les priorités culturelles des écoles de Blaj, celles qui ont assuré le statut de pionnier pour de nombreuses générations. Parmi les initiatives des écoles il y a la préoccupation pour l'acquisition d'un certain nombre d'ouvrages en roumain, un avantage considérable étant le déplacement de l'imprimerie de Bălgrad à Blaj fait par Petru Pavel Aron. Sous la direction de Timotei Cipariu parut la revue scolaire en manuscrit «Aurora», depuis 1838. Dans les mêmes conditions sont nées la première publication roumaine écrite entièrement avec l'alphabet latin («Organul luminării», 1847-1848), aussi comme la première magazine spécialisée („Arhivul pentru filologie și istorie“, Blaj, 1867–1872). Les écoles de Blaj restent comme une référence dans le domaine du folklore par les préoccupations du séminariste Nicolae Pauleti pour recueillir le folklore de la vallée de Secaș, inclus dans *Cântări și strigături românești de cari cântă fetele și ficiorii și strigă jucând, scrisă de Nicolae Pauletti, în Roșia, în anul 1838*, une collection innovante, variée, belle en préservant les formes authentiques sans interférer dans le texte poétique.

Les écoles de Blaj ont également le mérite d'avoir organisé la première représentation théâtrale connue jusqu'à aujourd'hui, à l'occasion du Noël de 1755, quand «les élèves ont réalisé une *comedia ambulatoria alumnorum*, avec laquelle ont mis en scènes des spectacles non seulement en Blaj, mais aussi dans d'autres localités de Transylvanie, comme Sebeșul Săsesc, Alba Iulia et Vințu de Jos. Ce registre des œuvres dramatiques augmente le mérite des écoles de Blaj par l'existence dans le fond de manuscrits de Blaj de la première pièce de théâtre en roumain gardée avec le titre *A scolasticilor de la Blaj facere...*, gardée à la côte ms. Rom. 307 dans la Bibliothèque de la Succursale de Cluj de l'Académie.»¹

Le quatrième chapitre, *Les écoles de Blaj dans la littérature* représente le fondement de la recherche, ayant cinq sous-chapitres axés sur les domaines clés de la littérature d'où j'ai contourné l'image des écoles de Blaj vue par des personnalités littéraires, sous la forme des diverses espèces littéraires.

¹ Popa, Mircea, *Tehtonica genurilor literare*, București, 1980, p. 93.

Le sous-chapitre dédié aux mémoires commence par une séquence de théorie littéraire concernant la division de cette catégorie dans les textes de mémoire, la correspondance et le journal intime. Les textes de mémoires choisis sont *Povestea unei vieți* de Ștefan Manciulea, *Amintiri din viața școlară a Blajului* de Iustin Ilieșiu, *Memorii. De la o agricultură la alta* de Emil Negruțiu, *Glasul memoriei* de Vistian Goia și *Unde ești, copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe...* de Petru Sechel. Toutes ces pages de mémoires contiennent des impressions originales sur la vie scolaire de Blaj, vue en particulier à la lumière de l'élève, mais aussi de l'enseignant de l'école de Blaj – c'est le cas de Ștefan Manciulea. On a observé l'attitude de mélancolie, d'admiration et de gratitude à ces établissements d'enseignement, l'éloge fait aux professeurs qui ont façonné le destin des mémorialistes et l'importance de ces écoles pour la nation roumaine. On a capturé des moments drôles passés en violant les règles strictes de l'école, des souvenirs des activités spécifiques aux jeunes, le premier amour et les premières déceptions, les difficultés de la vie vécue en pauvreté, avec peu de soutien reçu de leurs parents et de la Diocèse.

Le sous-chapitre concernant les écritures épistolaires de Blaj contient un traitement théorique du concept de correspondance, puis sont suivis des aspects de la vie scolaire comme les montre la correspondance de Timotei Cipariu adressée à George Bariț, celle de Ion Bianu avec Ion Micu Moldovan et Nicoale Comșa, celle de Pavel Dan adressée à Ion Chinezu et à son oncle Dumitru Dan, tout comme la correspondance reçue par Ion Brad de diverses personnalités de Blaj. Les pages des épîtres concernant la ville de Blaj présentent le climat scolaire ancré dans la réalité du temps, décrivant tant des problèmes, des lacunes, des conflits, que des remerciements, des satisfactions, des moments agréables. La correspondance de Cipariu, de Ion Bianu et de Ion Brad présente la bonne collaboration avec d'autres centres de la culture roumaine: Brașov et București, le permanent aide mutuelle entre les enseignants et les anciens élèves des écoles de Blaj sur diverses questions: le soutien financier et l'aide des étudiants prometteurs pour l'avenir de la culture roumaine, la publication et l'achat de magazines et de livres en roumain, l'organisation d'activités et d'événements. L'authenticité de ces pages est une véritable source documentaire

pour l'étude d'une époque, de point de vue différents: pédagogique, historique, culturel.

Une curiosité historique et littéraire est le journal intime signé avec le pseudonyme Aral Chazi et intitulé *Conspirația din „sub Hurubi” ”- însemnările unui fost student din Blaj*, dans lequel est enregistrée une révolte des étudiants de Blaj contre l'attitude de l'un des professeurs, Emil Aciu. Les pages du journal saisissent en premier plan les actions de «la conspiration», mais dans l'arrière plan sont présentées les coordonnées de la vie d'élève à Blaj. Des questions au sujet des difficultés à partager les sentiments d'amour des jeunes étudiants à jeunes filles, donne une touche romantique à l'écriture. L'écrivain présente les portraits de quelques enseignants, comme le professeur de littérature hongroise, Ioan Sârbu, le professeur d'histoire Grosu et le professeur d'allemand Octavian Stroie.

Un détail pertinent pour la critique littéraire est le souvenir d'Aron Cotruș dans les notes de 29 Novembre 190.... Son absence suscite des rumeurs parmi les élèves de la classe, mais la vraie raison de son absence est venue rapidement: la publication de la poésie *Tisa* dans les pages de la revue littéraire «Ramuri» de Craiova a attiré l'indignation des autorités hongroise, l'élève étant obligé de s'en fuir vers Bucarest.

Les détails de la vie des étudiants, leur attitude de rébellion, l'intention de certains d'eux de se soustraire aux obligations et aux devoirs de la vie scolaire fournissent de l'unicité à l'écriture de Romul Boilă, signée avec le pseudonyme Aral Chazi.

Le sous-chapitre *Des évocations, des histoires courtes et des esquisses* met en évidence la prose courte d'Al. Lupeanu, celle de Septimiu Popa et celle de Pavel Dan.

Evocări din viața Blajului d'Al. Lupeanu est une série d'évocations classées par ordre chronologique, formant une sorte d'histoire de Blaj, les comptes de l'écrivain étant sous la forte influence de l'affectivité. Les évocations d'Al. Lupeanu commencent sous le signe du mythique, du conte de fée, de la légende, ce qui facilite la transition vers l'univers de l'œuvre, puis nous entrons dans un monde de la cité médiévale, puis l'évocation se concentre sur la présentation et la description des

évêques, des enseignants, des moments édifiants de Blaj – comme la Révolution de 1848 et la Grande Union de 1918 – et puis l'écrivain a dépeint quelques endroits de la ville, quelques aspects de la vie scolaire etc.

Septimiu Popa, avec son œuvre *Caravanele Ardealului* a réussi à joindre aux écrivains qui ont fait un hommage de gratitude pour la ville de Blaj et tout ce qu'elle représente pour la nation roumaine.

Une note discordante parmi les écrivains précédents est faite par la prose de Pavel Dan, dans laquelle il met en avant des aspects de la réalité scolaire: la condition des enseignants dans une société en décadence morale et matérielle (*Note din Blaj, Profesorul, Profesoara, [Consiliul profesoral], [Profesorul de matematici], [Alte «Note din Blaj»*]), la condition de l'élève confronté avec la gravité des professeurs et la rigidité du règlement scolaire, avec le désir d'échapper à ces restrictions où même avec leur manque de formation (*[Două sticle cu rachiu], Profesorul, Profesoara, Corigențe*). La condition de professeur aux écoles de Blaj représente la source d'inspiration de la prose de Pavel Dan. Il connaît toutes les exigences, toutes les difficultés et tous les problèmes des écoles de Blaj, en les présentant avec réalisme, parfois avec du sarcasme et de l'ironie. Il ne présente plus l'image idyllique de l'enseignement de Blaj,

Un tableau plus complexe de l'école de Blaj est visible dans les pages des romans consacrés *Arhanghelii și Licean... odinioară* de Ion Agârbiceanu, *Cândva mă voi întoarce acasă* de Teodor Tanco, *Descoperirea familiei, Întâlnire periculoasă, Proces în recurs* de Ion Brad, *Cheia de fa* de Ștefan Luca et *Bunavestire* de Nicolae Breban. L'analyse de ces romans a réussi à extraire l'image que chacun des romanciers a sur le thème de l'école de Blaj. Je les ai comparés, j'ai souligné les similitudes et les différences et j'ai identifié les aspects mythiques aussi comme ceux présentés avec du réalisme.

Le contenu du sous-chapitre *Les écoles de Blaj dans la poésie* est une analyse des odes dédiées à la ville de Blaj, qui continue avec l'analyse de quelques poésies qui surprennent les portraits des enseignants représentatifs des écoles de Blaj. Ces poèmes, même si certains ne sont pas d'une grande valeur artistique, font honneur à la petite ville de Transylvanie et à ses hommes, en gardant vivante la

flamme de gratitude pour toutes les réalisations accomplies au service du peuple roumain.

Dans le cinquième chapitre, *Mihai Eminescu et les écoles de Blaj*, il y a les raisons qui ont amené notre poète national de visiter la ville des écoles, les témoignages des étudiants de Blaj à cause de cet arrêt, les effets, les conséquences de son arrêt en Blaj pour la vie culturelle de la ville, ainsi comme pour la vie et pour l'œuvre du poète. La fin du chapitre est consacrée au pamphlet contre Mihai Eminescu, signé par Al. Grama, aux causes de son apparition et à ses échos dans la postérité.

Le dernier chapitre contient les conclusions de mon travail de recherche: les réalisations, les observations, les points forts et les points faibles de cette recherche.

Une partie importante de ce travail a été consacrée à la bibliographie consultée, les œuvres qui pourraient compléter, clarifier ou développer des problèmes présentés dans les pages de ma recherche.

Ainsi, la thèse de doctorat *Les écoles de Blaj dans la littérature* porte sur des aspects divers de l'enseignement de Blaj, son importance pour la culture roumaine et son évolution au fil du temps. Le fondement de la recherche est constitué par des œuvres littéraires inspirées par la vie, de l'activité de ces institutions, surprenant aussi l'impact qu'elles ont eu sur la personnalité et l'œuvre des écrivains.

BIBLIOGRAPHY

A. LES ÉCRITS SUR BLAJ ET SUR LES ÉCOLES DE BLAJ

1. *** *Amintiri despre Pavel Dan*, Ediție îngrijită de Ion Buziași și Aurel Podaru, prefață de Ion Buziași, cronologie de Sergiu Pavel Dan, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2003.
2. *** *Blaj. Câmpia Libertății*, Alba Iulia, 1993.
3. *** *Blaj. Lumina din desagă*. Antologie lirică dedicată Blajului...de Buziași, Ion și Mărginean, Ion, Alba Iulia, Editura Altip, 2004.
4. *** *Blajul și amintirea revoluției – 1848* Volum coordonat și ilustrat de Ioan Chindriș, Blaj, Editura “Astra”, Despărțământul “T.Cipariu”, 1998
5. *** *Blajul și monumentele sale*, [cu o prefață de dr. Tatai Baltă, Cornel], Blaj, 1997.
6. *** *Blajul, vatră de istorie și cultură*. Ediție îngrijită și note de Teodor Seiceanu și Ion Buziași, București, Editura Albatros, 1986.
7. *** *Blajul. O istorie in texte alese*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită de Teodor Seiceanu și Ion Buziași, Alba Iulia, Imprimeriile Unirea Pres, 1998.
8. *** *Blajul. O istorie în texte*. Ediție îngrijită și note de Teodor Seiceanu și Ion Buziași, București, Editura “Demiurg”, 1993
9. *** *Câmpia Libertății în literatură*. Antologie și prefață de Buziași, Ion, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1998.
10. *** *Izvoare de lumina. Aniversarea Școlilor din Blaj 225 de ani*, Blaj, 1979.
11. *** *Omagiu Școlilor Blajului*, Paris, 1954 (exemplar litografiat) ediția a II-a – reeditare și prefețe de Buziași Ion, Mitrofan Ion, Centrul Cultural „Jacques Maritain”, Blaj, 2004.
12. *** *Reviste literare românești de la începutul sec. al XIX-lea : Contribuții monografice*, Cuvânt înainte de Paul Cornea, București, Editura „Minerva”, 1970.
13. *** *Reviste literare românești de la începutul sec. al XIX-lea*, Volum elaborat de Stancu Ilin, Ovidiu Papadima, Dana Popescu, Bucur Țîncu, D. Vatamaniuc.

- Îngrijire științifică de Ovidiu Papadima. București, Editura Academiei R.S.R., 1976.
- 14.*** *Școlile Blajului în pagini memorialistice*. Antologie, prefață și note biobibliografice de Buzași Ion și Ciorțea Marcela, Blaj, Editura Aridia, 2004.
 - 15.*** *Școlile Blajului. Antologie aniversară*. Antologie de Ion Moldovan, Blaj, Editura Buna Vestire, 2009.
 16. Bârlea, Pompei, *Blaj, Mic îndreptar turistic*, București. Editura Meridiane, 1968.
 17. Blaga Sorin, *Spiritul Blajului*, Blaj, Ed. Buna Vestire, 2007
 18. Blăjan, Mihai, Buzași, Ion, Palihovici, Liviu, *Timotei Cipariu și numismatică. 200 de ani de la naștere (1805-2005)*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2006.
 19. Botezan, Ioana, Matei, Alexandru, *Arhiva personală Timotei Cipariu. Catalog*, București, 1982.
 20. Brad, Ion, *Printre oamenii Blajului*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2006.
 21. Brânzeu, Nicolae, *Școalele din Blaj*, Studiu istoric, Sibiu, 1898.
 22. Brateș Radu, *Aspecte din viața Blajului*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1942.
 23. Brateș, Radu, *Oamenii din Ardeal*, București, Editura Minerva, 1973.
 24. Brateș, Radu, *Scrieri inedite*, Ediție îngrijită și evocare bibliografică de Liana Biriș, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2009.
 25. Bunea, Augustin, *Amintirea lui T.Cipariu, Panegiric*, Blaj, Tipografia Seminarului greco-catolic, 1905.
 26. Buza, Mircea, Stroia, Mircea, *Blaj. Mic îndreptar turistic*, Editura Sport-Turism, București, 1985
 27. Buzași, Ion, *Blajul. Biserică-Școală-Națiune*, Galaxia Gutenberg, 2010.
 28. Buzași, Ion, Moldovan, Ion, *Blajul și marea unire*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2008.
 29. Buzași, Ion, *Poezia religioasă românească*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2006.
 30. Buzași, Ion, *Scriitori români și Blajul*. Editura Didactică și Pedagogică, 1998.

31. Buzăși, Ion, *Scriitori români și Blajul. Mențiuni de istorie literară*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
32. Buzăși, Ion; Dan, Sergiu Pavel; Podaru, Aurel; *Pavel Dan și Blajul*, Beclean, Editura Clubul Saeculum, 2007.
33. Chiciudean, Gabriela, *Pavel Dan și globul de cristal al creatorului*, București, Editura Academiei Române, 2007.
34. Chindriș, Ioan, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 2001.
35. Chindriș, Ioan, *Memoriale 100*, Cluj-Napoca, Imprimeria „Ardealul”, 1998.
36. Comșa Nicolae, Seiceanu Teodor, *Dascălii Blajului, 1754-1948*, București, Editura Demiurg, 1994.
37. Comșa, Nicolae, *Portrete și studii literare*, Blaj, Editura „Astra”, 2004.
38. Comșa, Nicolae, Seiceanu Teodor, *Dascălii Blajului, 1754-1948*, București, Editura „Demiurg”, 1994.
39. Cubleșan, Constantin, *Opera literară a lui Pavel Dan*, București, Editura Viitorului Românesc, 2001.
40. Cubleșan, Constantin, Pavel Dan, *Prozatorul Câmpiei Transilvane*, Cluj-Napoca, Editura „Limes”, 2007.
41. Fola, Nicolae, Victor, *Școlile Blajului între anii 1850-1918, Evoluția instituțională și contribuția la dezvoltarea elitelor intelectuale românești*. Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2008.
42. Georgescu, Ioan, *Din presa periodica în România*, Oradea, Editura revistei „Vestitorul”, 1938.
43. Glodariu, Eugenia, *Asociațiile culturale ale tineretului studios român din Monarhia Habsburgică: 1860-1918*, Cluj-Napoca, Muzeul National de Istorie al Transilvaniei Cluj-Napoca, 1998.
44. Groza Angela, Ionescu Elena, Gulea Rozalia, *Școlile Blajului, izvor de haruri*, Blaj, Ediția Buna Vestire, 2004.
45. Halmaghi, Ioan, *Transilvania; „Unirea Poporului” (1919-1948)*, Brașov, Editura „Lux Libris”, 2000.

46. Hinescu Ana, Hinescu Arcadie. *Oamenii de ieri și de azi ai Blajului*, Blaj, Editura Eventus, 1994.
47. Hinescu, Ana; Hinescu, Arcadie, *Oameni de ieri și de azi ai Blajului*, Blaj, Editura „Eventus” 1994.
48. Hodoș, Nerva; Ionescu Sadi, Al., *Publicații periodice românești (ziare, gazete, reviste) – descriere bibliografică, catalog alfabetic 1820-1906*, București, Editura Academiei Române, 1913.
49. Iorga, Nicolae, *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*, vol. al II-lea, ediție îngrijită de Lucian Cursaru, București, Editura „Minerva”, 1977.
50. Lupeanu-Melin, Alexandru, *Evocări din viața Blajului*, Ediție, prefață și glosar de Buzași Ion, Blaj. Editura Buna Vestire, 1999.
51. Manciulea Ștefan, *Aici e pământul sfânt al Blajului*, Ediție și prefață de Buzași Ion și Mitrofan Ioan, Blaj, Editura Buna Vestire, 2003.
52. Manciulea Ștefan, *Istoria Blajului, monografie istorică și culturală*, Ediție îngrijită și prefață de Mircea Popa, Blaj, Editura Astra, Depărțământul, „T. Cipariu”, 2001.
53. Manciulea, Ștefan, *Activitatea politică a lui Timotei Cipariu*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1944. Manciulea, Ștefan, *Timotei Cipariu, Contribuții monografice*, Blaj, Centrul Cultural „Jacques Maritain”, 2005.
54. Mârza Iacob, *Școală și națiune (Școlile din Blaj în epoca renașterii naționale)* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987.
55. Moisil, I., *Românii ardeleni din Vechiul Regat*, București, 1920.
56. Moldovan, Ion, *Episcopul Ioan Suci, Martir al Bisericii și erou național*, Blaj, Editura „Buna Vestire”, 2007.
57. Nițu, Valeriu, *Contribuție la valorificarea activității filozofice și istorice a lui Timotei Cipariu, în studii de istorie, filologie și istoria artei*, București, Editura Academiei (Centrul de studii sociale, Târgu Mureș) 1972.
58. Nițu, Valeriu; Vedinaș, Traian, *Arhetipuri ale permanenței românești*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1988

59. Oancea-Raica, Claudia, *Cultură și literatură în presa blăjeană interbelică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2010.
60. Papadima, Ovidiu, *Reviste literare românești din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea*, București, Editura Academiei, R.S.R., 1974.
61. Petârlecean Alexandru, Moldovan Ion, *Blajul*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2005.
62. Petrescu Lucian, *Istoria Blajului și marea sa importanță în istoria neamului românesc*, Iași, Editura Dosoftei, 1997.
63. Pop, Dumitru, *Studii de istoria folcloristicii românești*, Baia Mare, Editura „Umbria”, 1997.
64. Popa Ioan, *Blajul, Dialoguri Subiective*, Blaj, Editura Astra, 2002.
65. Popa, Mircea, *Presa și ideea națională*, Alba Iulia, Universitatea „1 Decembrie 1918”, 2000.
66. Popa, Mircea, *Timotei Cipariu. Ipostazele enciclopedistului*, București, Editura „Minerva” 1993.
67. Popa Mircea, *Uleiul din candelă. ASTRA și spiritul Blajului*, Blaj, Editura Astra, 2009.
68. Rațiu Ioan, *Dascălii Noștri, (1754-1848)*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1908.
69. Rațiu, Ioan, *Timotei Cipariu. Viața și activitatea lui. Studiu istoric literar*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1905.
70. Solomon Adrian, *Iacob Mureșianu și Blajul*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2007.
71. Solomon Adrian, *Învățăământul muzical blăjean*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2003.
72. Tatai-Baltă Cornel, *Blajul în imagini*, Alba Iulia, Editura Altip, 2002.
73. Tatai-Baltă Cornel, *Din arta și cultura Blajului*, Alba Iulia, Editura Altip, 2000.
74. Tatai-Baltă, Cornel, *Ipostaze cultural-artistice*, Alba Iulia, Editura „Altip”, 2007.
75. Todor Ion, Pipoș Corina, *Învățăământul matematic în Școlile Blajului*, Alba Iulia, Editura Altip, 2007.

76. Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, Colegiul Universitar de institutori „Gheorghe Șincai”, Blaj, - *250 de ani de la deschiderea Școlilor Blajului – LUMINĂ DIN ARDEAL*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2004.

B. BIBLIOGRAPHY FONDAMENTALE

CHAPITRE 1

1. *** *Clasicii români despre școala de odinioară*, București, Editura Tineretului, 1966.
2. *** *Dascăli și dascălii: Domnu' Trandafir și Domnul Vucea*, ediție prefațată de Elena Croitor și Alexandrina Ioniță, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2007.
3. Alecsandri, Vasile, *Opera poetică*, Chișinău, Editura Cartier, 2000.
4. Bacovia, George, *Opere: poezii, proză, publicistică, corespondență, destăinuiri*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
5. Băjenaru, Grigore, *Cișmigiu et comp.*, București, Editura Coresi, 1996.
6. Caragiale, *Momente: momente, schițe, amintiri*, București, Editura Minerva, 2002.
7. Creangă, Ion, *Amintiri din copilărie*, București, Editura Casa Radio, 2009.
8. Delavrancea, Barbu Ștefănescu, *Domnul Vucea: nuvele și povestiri*, București, Editura Tineretului, 1966.
9. Dickens, Charles, *Viața lui David Copperfield*, vol. I, București, Editura Minerva, 1992.
10. Fournier, Alain, *Cărarea pierdută*, București, Editura Univers, 1987.
11. Goga, Octavian, *Opere: poezii*, București, Editura Minerva, 1978.
12. Joyce, James, *Potretul artistului în tinerețe*, București, RAO International Publishing Company, 1995.
13. Kipling, Rudyard, *Stalki et co.*, Leipzig, Editura Bernhard Tauchnitz, 1899.
14. Minulescu, Ion, *Opere*, vol I, Galați, Editura Porto-Franco, 1995.
15. Slavici, Ioan, *Budulea Taichii*, București, Editura Tineretului, 1966.
16. Teodoreanu, Ionel, *Prăvale Baba*, București, Editura Cartea Românească, 1945.

CHAPITRE 2

1. *** *Blajul și monumentele sale*, [cu o prefață de dr. Tatai Baltă, Cornel], Blaj, 1997.
2. *** *Blajul, vatră de istorie și cultură*. Ediție îngrijită și note de Teodor Seiceanu și Ion Buzăși, București, Editura Albatros, 1986.
3. Bîrlea, Pompei, *Blaj; Mic îndreptar turistic*, București, Editura Meridiane, 1968.
4. Buză, Mircea, *Blaj; Mic îndreptar turistic*, București, Editura Sport-Turism, 1985.
5. Manciulea, Ștefan, *Aici e pământul sfânt al Blajului*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2003.
6. Manciulea, Ștefan, *Istoria Blajului: monografie istorică și culturală*, Blaj, Editura ASTRA – Despărțământul „Timotei Cipariu”, 2001.
7. Petărlecean Alexandru, Moldovan Ion, *Blajul*, Blaj. Editura Buna Vestire, 2005.
8. Petrescu, Lucian, *Istoria Blajului și marea sa importanță în istoria neamului românesc*, Iași, Editura Dosoitei, 1997.
9. Popa, Mircea, *Presa și ideea națională*, Alba Iulia, Universitatea „1 Decembrie 1918”, 2000.
10. Popa, Mircea, *Timotei Cipariu, ipostazele enciclopedistului*, București, Editura Minerva, 1993.
11. Tatai-Baltă, Cornel, *Ipostaze cultural-artistice*, Alba Iulia, Editura „Altip”, 2007.

CHAPITRE 3

1. *** *Blajul, vatră de istorie și cultură*. Ediție îngrijită și note de Teodor Seiceanu și Ion Buzăși, București, Editura Albatros, 1986.
2. *** *George Bariț și contemporanii săi*, corpus de corespondență inițiat și coordonat de Ioan Chindriș, vol.I-X, București, Editura Minerva și Editura Enciclopedică, 1973-2003.
3. *** *Izvoare de lumina. Aniversarea Școlilor din Blaj 225 de ani*, Blaj, 1979.

4. *** *Occisio Gregorii in Moldavia Vodae Tragice Expressa (Uciderea lui Grigore Vodă în Moldova expusă în formă de piesă de teatru)*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Lucian Drimba, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1983.
5. *** *Omagiu Școlilor Blajului*, Paris, 1954 (exemplar litografiat) ediția a II-a – reeditare și prefete de Buzăși Ion, Mitrofan Ion, Centrul Cultural „Jacques Maritain”, Blaj, 2004.
6. *** *Școlile Blajului. Antologie aniversară*. Antologie de Ion Moldovan, Blaj, Editura Buna Vestire, 2009.
7. *** *Școlile Blajului – primele școli sistematice românești*, Blaj, Editura ASTRA Despărțământul „Timotei Cipariu”, 2004.
8. Albu, Nicolae, *Istoria învățământului românesc din Transilvania până la 1800*, Blaj, Tipografia „Lumina”, 1944.
9. Bârlea, Octavian, *Istoria școlilor Blajului*, în „Școlile Blajului. Antologie aniversară”, Blaj, Editura Buna Vestire, 2009.
10. Brânzeu, Nicolae, *Școalele din Blaj*, Studiu istoric, Sibiu, 1898.
11. Buzăși, Ion, *Blajul. Biserică-Școală-Națiune*, Galaxia Gutenberg, 2010.
12. Buzăși, Ion, Moldovan, Ion, *Blajul și marea unire*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2008.
13. Chindriș, Ioan, *Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001.
14. Comșa, Nicoale, *Blajul, o spiritualitate*, în „Școlile Blajului. Antologie aniversară”, Blaj, Editura Buna Vestire, 2009.
15. Fola, Nicolae, Victor, *Școlile Blajului între anii 1850-1918, Evoluția instituțională și contribuția la dezvoltarea elitelor intelectuale românești*. Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2008.
16. Groza Angela, Ionescu Elena, Gulea Rozalia, *Școlile Blajului, izvor de haruri*, Blaj, Ediția Buna Vestire, 2004.
17. Manciulea, Ștefan, *Istoria Blajului: monografie istorică și culturală*, Blaj, Editura ASTRA, 2001.

18. Mârza Iacob, *Școală și națiune (Școlile din Blaj în epoca renașterii naționale)* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987.
19. Nițu, Valeriu; Vedinaș, Traian, *Arhetipuri ale permanenței românești*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”, 1988.
20. Petârlecean Alexandru, Moldovan Ion, *Blajul*, Blaj. Editura Buna Vestire, 2005.
21. Pop, Dumitru, *Studii de istoria folcloristicii românești*, Baia Mare, Editura „Umbria”, 1997.
22. Popa Mircea, *Uleiul din candelă. ASTRA și spiritul Blajului*, Blaj, Editura Astra, 2009.
23. Popa, Mircea, *Tehtonica genurilor literare*, București, Editura Cartea Românească, 1980.
24. Rațiu Ioan, *Dascălii Noștri, (1754-1848)*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1908.
25. Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, Colegiul Universitar de institutori „Gheorghe Șincai”, Blaj, - *250 de ani de la deschiderea Școlilor Blajului – LUMINĂ DIN ARDEAL*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2004.
26. Viciu, Alexiu, *Flori de câmp – doine, strigături, bocete, balade*, colecție de folclor inedită, publicată cu studiu introductiv, note, indici și glosar, de R. Todoran și I. Taloș, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1976.

CHAPITRE 4

LES MÉMOIRES

1. *** *Clasicii români despre școala de odinioară*, București, Editura Tineretului, 1966.
2. *** *George Bariț și contemporanii săi*, corpus de corespondență inițiat și coordonat de Ioan Chindriș, vol.I-X, București, Editura Minerva și Editura Enciclopedică, 1973-2003.
3. *** *Scrisori către Ion Bianu*, ediție, prefață și note de Marieta Croicu și Petre Croicu, București, Ed. Minerva, 1974.

4. *** *Șematismul veneratului cler al arhiepiscopiei metropolitane greco-catolice române de Alba Iulia și Făgăraș pre anul Domnului 1900.*
5. *** *Vistian Goia la 75 de ani*, broșură aniversară, f.a, f.l.
6. Boldan, Emil (coord.), *Dicționar de terminologie literară*, București, Ed. Științifică, 1970.
7. Brad, Ion, *Printre oamenii Blajului*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2011.
8. Buzăși, Ion, *Jurnalul lui Pavel Dan* în „România literară”, 2007, nr. 36.
9. Buzăși, Ion *et alii*, *Pavel Dan și Blajul*, Beclean, Editura Clubul Saeculum, 2007.
10. Buzăși, Ion, în *Cuvânt înainte la Unde ești copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe...*, Blaj, Buna Vestire, 2009.
11. Buzăși, Ion, Moldovan, Ion, *Ion Bianu și Nicolae Comșa sau Dialog între unchi și nepot*, Blaj, Ed. Buna Vestire, 2007.
12. Buzăși, Ion, *Prefață la Amintiri din viața școlară a Blajului* de Iustin Ilieșiu, Bistrița, Editura Altheia, 2004.
13. Buzăși, Ion, *Scriitorii români și Blajul – Mențiuni de istorie literară*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
14. Chazi, Aral, *Conspirația din „sub Hurubi”- însemnările unui fost student din Blaj*, Cluj, Editura autorului. Tipografia Națională Cluj, f.a.
15. Chindriș, Ioan, *Simion Bărnuțiu, Suveranitate națională și integrare europeană*, Cluj-Napoca, 1998.
16. Ciocârlie, Livius, *Mari corespondențe*, București, Ed. Cartea Românească, 1981.
17. Ciocârlie, Livius, *Mari corespondențe*, București, Ed. Cartea Românească, 1981.
18. Cipariu, Timotei, *Epistolar*, București, Editura Academiei Române, 2005.
19. Cipariu, Timotei, *Epistolar*, București, Editura Academiei Române, 2005.
20. Cipariu, Timotei, *Jurnal*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1972.
21. Comșa, Nicolae, *Correspondențe între Ion Micu Moldovan și Ion Bianu – un capitol din colaborarea între Blaj și București*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1943.

22. Comșa, Nicolae, Seiceanu, Teodor, *Dascălii Blajului 1754-1948*, București, 1994.
23. Cubleşan, Constantin, *Opera literară a lui Pavel Dan*, București, Editura Viitorul românesc, 1998.
24. Dan, Pavel, *Jurnal*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974.
25. Deteşan, Daniela, *Dosarul procesului lemenian*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2007.
26. Deteşan, Daniela, *Procesul lemenian (1843-1846)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2008.
27. Goia, Vistian, *Glasul memoriei*, Cluj, Editura Napoca Star, 2005.
28. Ilieşiu, Iustin, *Amintiri din viața școlară a Blajului*, Bistrița, Editura Althea, 2004.
29. Iosifescu, Silvian, *Literatura de frontieră*, București, Editura Enciclopedică Română, 1971.
30. Manciulea, Ștefan, *Povestea unei vieți*, Cluj-Napoca, Editura Clusium, 1995.
31. Negruțiu, Emil, *Memorii. De la o agricultură la alta*, Cluj, Editura Echinox AcademicPres, 2011.
32. Netea, Vasile, *Gerge Barițiu. Viața și activitatea sa*, București, Ed. Științifică, 1966.
33. Popa, Ioan, *Petru Sechel, „Unde ești copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe...”* Editura Buna Vestire, Blaj, 2009, în „Astra blăjeană”, anul XIV, nr. 2 (55), iunie 2010.
34. Popa, Mircea, *Prefață la Istoria Blajului – monografie istorică și culturală* de Ștefan Manciulea, Blaj, Editura ASTRA, Despărțământul „Timotei Cipariu”, 2001.
35. Popa, Mircea, *Tehonica genurilor literare*, București, 1980.
36. Popa, Mircea, *Timotei Cipariu, ipostazele enciclopedistului*, București, Ed. Minerva, 1993.
37. Popa, Mircea, *Timotei Cipariu, ipostazele enciclopedistului*, București, Ed. Minerva, 1993.

38. Popa, Mircea; Tașcu, Valentin, *Istoria presei românești din Transilvania de la începuturi până în 1918*, București, Editura Titonic, 2003.
39. Sechel, Petru, *Unde ești copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe...*, Blaj, Editura Buna Vestire, 2009.
40. Simion, Eugen, *Genurile biograficului*, vol I, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2008.

DES ÉVOCATIONS, DES COURTES HISTOIRES ET DES ÉSKUISES

1. *** *Amintiri despre Pavel Dan*: Ediție îngrijită de Ion Buzași și Aurel Podaru, Cluj-Napoca, Editura Limes, colecția Paradigme, 2003.
2. *** *Caravanele Ardealului de Septimiu Popa*, în „Curierul creștin”, anul XX, nr. 19-20, 1-15 octombrie 1938.
3. Buzași, Ion, *Scriitorii români și Blajul – Mențiuni de istorie literară*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997.
4. Buzași, Ion *et alii*, *Pavel Dan și Blajul*, Beclean, Editura Clubul Saeculum, 2007.
5. Cubleşan, Constantin, *Opera literară a lui Pavel Dan*, București, Editura Viitorul românesc, 1998.
6. Lupeanu, Al., *Evocări din viața Blajului*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1937.
7. Vlad, Ion, *Pavel Dan, zborul frânt al unui destin*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1986.
8. Popa, Septimiu, *Caravanele Ardealului*, Ediția a II-a îngrijită și prefațată de Ion Buzași, Craiova, Editura Didactica Nova, 2004.

DES ROMANS SUR LES ÉCOLES DE BLAJ

1. Agârbiceanu, Ion, *Arhanghelii*, București, „Eminescu”, 1987.
2. Agârbiceanu, Ion, *Licean... odinioară*, Cluj-Napoca, Dacia, 2004.
3. Brad, Ion, *Descoperirea familiei*, Ediția a II-a revăzută, București, Editura pentru literatură, 1967.
4. Brad, Ion, *Proces în recurs*, București, Editura Eminescu, 1988.

5. Breban, Nicolae, *Bunavestire*, Iași, Editura Junimea, 1977.
6. Buzăși, Ion, *Școlile Blajului în literatură*, în „Blajul – pantheonul spiritualității românești”, Alba-Iulia, Editura Altip, 2003.
7. Goia, Vistian, *Bildungsromanul istoricului literar*, în „Tribuna”, anul VIII, nr. 170, 1-15 octombrie 2009.
8. Goia, Vistian, *O autobiografie ardeleană*, în „Tribuna”, anul V, nr. 83, 16-28 februarie 2006.
9. Luca, Ștefan, *Cheia de fa*, București, Editura Eminescu, 1972.
10. Popa, Mircea, *Introducere în opera lui Ion Agârbiceanu*, București, Minerva, 1982.
11. Popa, Mircea, *Uleiul din candelă. ASTRA și spiritul Blajului*, Blaj, Editura ASTRA, 2009.
12. Regman, Cornel, *Agârbiceanu și demonii*, Pitești, Paralela 45, 2001.
13. Tanco, Teodor, *Cândva mă voi întoarce acasă*, vol. II – *Refugieri prin țara mea*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2007.
14. Tanco, Teodor, *Cândva mă voi întoarce acasă*, vol III, *Depărtări și îndepărtări*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2009.
15. Tanco, Teodor, *Cândva mă voi întoarce acasă*, vol. IV, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010
16. Vatamaniuc, Dimitrie, *Ion Agârbiceanu*, București, Albatros, 1970.
17. Zăciu, Mircea, *Ion Agârbiceanu*, București, Minerva, 1972.

LES ÉCOLES DE BLAJ DANS LA POÉSIE

1. Buzăși, Ion; Mărgineanu, Ion, *Blajul – lumina din desagă*, Alba Iulia, Editura Altip, 2004.
2. Iorga, Nicolae, *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*, București, Editura Minerva, 1988.
3. Popa, Mircea, *Uleiul din candelă. ASTRA și spiritul Blajului*, Blaj, Editura ASTRA, 2009.

CHAPITRE V: EMINIESCU AUX ÉCOLES DE BLAJ

1. *** *Eminescu în Blaj – Amintiri ale contemporanilor*, culese de Dr. Elie Dăianu, Sibiu, Tipografia Poporului, 1914.
2. Buzăși, Ion, *Eminescu și Blajul*, București, Editura Iriana, 1994.
3. Buzăși, Ion, *Eminescu. Studii și articole*, Reșița, Editura Timpul, 1999.
4. Buzăși, Ion, *Vechi pagini blăjene despre Eminescu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2006.
5. Eminescu, Mihai, *Poezii*, I, ediție îngrijită de D. Murărașu, București, Editura Minerva, 1982.
6. Grama, Al., *Mihailu Eminescu*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1891.
7. Murărașu D., *Mihai Eminescu. Viața și opera*, București, Editura Eminescu, 1984
8. Petrescu, Ioana M., *Studii eminesciene*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2009
9. Popa, Mircea, *Eminescu, contextul receptării*, Reșița, Editura Timpul, 1999.
10. Popa, Mircea, *Eminescu în Transilvania (1866-1918). Bibliografie*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2000.
11. Popvici, D., *Poezia lui Eminescu*, București, Editura Albatros, București, 1972.
12. Rad, Ilie, *Aron Pumnul (1818-1866)*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, 2002.
13. Rezuș, Petru, *Mihai Eminescu*, București, Editura Cartea Românească, 1990.
14. Stan, Elena, *Poezia lui Eminescu în Transilvania*, București, Editura pentru literatură, 1969.
15. Tăslăuanu, Octavian C., *Spovedanii*, București, Editura Minerva, 1976.
16. Vatamaniuc, Dumitru, *Eminescu*, Galați, Editura Porto=Franco, 1993.
17. Vatamaniuc, Dumitru, *Eminescu la Dej și prietenii săi dejeni*, în „Gazeta someșeană”, an III, 1992, nr. 21 (ianuarie).

C. DES ÉTUDES, DES ARTICLES ET DES NOTES DANS DES PUBLICATIONS

1. Antonescu, Nae, *Pavel Dan, marginalii la un studiu despre scriitori*, în „Ateneu”, nr.8 (37)/1967.
2. Antonescu, Nae, *Pavel Dan, Scrieri*, în „Steaua”, an XVI, Nr.11 (190)/1965.
3. Botezan, Ioana, *Contribuția lui Timotei Cipariu la dezvoltarea ziaristicii românești din Transilvania în preajma anului revoluționar 1848. Documente inedite* în „Apulum”, nr. VII/II, 1969.
4. Brateș, Radu, *Blajul* în „Pagini literare”, anul I ,nr.2/1963.
5. Bunea, Augustin, *Timotei Cipariu*, în „Unirea”, an XV, Nr.25/1905.
6. Buzăși, Ion, Lazăr, Monica, *Pavel Dan*, în „Astra”, an II, nr.7 (14)/1967.
7. Buzăși, Ion, *O restituire: Pavel Dan, Ultimul capitol*, în „Transilvania”, an VI, (LXXXIII) nr.4/1977.
8. Buzăși, Ion, *Pavel Dan*, în „Transilvania”, an VI. (LXXXIII), nr.11/1977.
9. Comșa, Nicolae, *Pavel Dan și revista „Blajul”*, în „Viața”, an III., Nr.830/1943.
10. Cubleşan, Constantin, *Pavel Dan, O conștiință artistică*, în „Steaua”, an XXXVIII, nr.8 (483)/1987.
11. Dan, Sergiu Pavel, *Pagini de jurnal de Pavel Dan*, în „Tribuna”, an XVII, nr.10(846)/1973.
12. Dan, Sergiu Pavel, *Pavel Dan, Pagini regăsite*, în „Manuscriptum”, an X, nr. 2(35)/1979.
13. *** *Pavel Dan*, în „Unirea poporului”, an XIX, Nr.33/1937.
14. Lupeanu-Melin, Alexandru, *Din Hârțile lui Timotei Cipariu*, în „Unirea poporului”, an IV, nr.39/1922.
15. Maior, Iuliu, *Cipariu ziarist* în „Unirea”, an XLV, nr.21/1935.
16. Manciulea, Ștefan, *Timotei Cipariu, gazetar*, în „Gazeta Transilvaniei”, an 105, nr. 45, 46, 47, 49, 51, 54, 55, 58, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 75, 76, 77/1942.
17. Popa, Ioan, *Comoara satelor – O revistă națională de folclor*, în „Astra blăjeană”, an XI, nr.1(38)/2006.
18. Popa, Mircea, *Ion Agârbiceanu. Meditații creștine*, în „Astra blăjeană”, an VII, nr.4(25)/2002.

19. Popa, Mircea, *Orizonturi literare*, în „Luceafărul” , an XXXII ,nr. 7(1397)/1989.
20. Popa, Mircea, *Pavel Dan și Câmpia Transilvană*, în „Steaua”, an XVIII, nr.10(365)/1977.
21. Popa, Ioan, *Petru Sechel, „Unde ești copilărie? De la Cergău la Blaj și mai departe...”* Editura Buna Vestire, Blaj, 2009, în „Astra blăjeană”, anul XIV, nr. 2 (55), iunie 2010.
22. Popa, Mircea, *Un univers al prozei*, în „Luceafărul”, an XXXII, nr.11(1401)/1987.
23. Popa, Mircea, *Urmașul lui Rebreanu*, în „Luceafărul”, an XXX, nr.35(1320)/1989.
24. Rațiu, Ioan, *Cipariu și ziaristica română*, în „Unirea”, an XV, nr.25/1905.
25. Știrban, Marcel, *Timotei Cipariu la 200 de ani de la naștere*, în „Astra blăjeană”, an X, nr.1(34)/2005.
26. Rus, Anton, *Presa periodică blăjeană (1838-1948)*, în „Astra blăjeană”, an XI, nr.1(42)/2007.
27. Stanciu, Virgil, *Pavel Dan*, în „Cultura creștină”, an XVII, nr.8-9/1937.